

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (Ove Jensen):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til retsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af borgerlig straffelov. (Strafferammer for berigelsesforbrydelser)

[Af Wilhjelm (VS) m. fl.]

(Lovforslag nr. L 78. Fremsat 6/12 1979).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Justitsministeren (Henning Rasmussen):

Ingen kan vist forvente, at jeg har mange bemærkninger til lovforslaget fra VS om strafferammerne for berigelsesforbrydelser. Det fremgår af den mundtlige fremsættelse, at forslaget er ment som en provokation med henblik på en drøftelse af strafniveauet inden for forskellige lovgivningsområder – ikke lige bestemt det, som selve lovforslaget går på. Det er naturligvis en forslagsstillers ret at fremsætte et forslag med et sådant sigte, men jeg stiller mig egentlig meget tvivlende over for, om et forslag af denne karakter er den rigtige indgang til den problemkreds, som forslagsstillerne ønsker behandlet, og som der nok i øvrigt kan være grund til at behandle.

Det vil derfor næppe komme bag på nogen – heller ikke på forslagsstillerne selv – at jeg ikke kan støtte det lovforslag, der er til diskussion i dag.

Erik B. Smith (S):

VS' forslag omfatter en ændring af strafferammen vedrørende alle berigelsesforbrydel-

ser i straffeloven, herunder f. eks. mandatsvig, অপrensning og áger. Forslaget indebærer reelt en tilskyndelse til berigelseskriminalitet og må som sådant derfor afvises.

Skal dette noget særegne lovforslag tillægges en vis mening, må det være, at forslagsstillerne har ønsket at pege på, at der ikke alle steder i vor lovgivning eller i domstolspraksis består en rimelig sammenhæng mellem forbrydelsens grovhed og straffen. Denne formodning bekræftes af fremsættelsestalen og en artikel i dagspressen i dag.

I den anledning kan jeg oplyse, at vi også i socialdemokratiet følger domstolens praksis ved idømmelse af bøder, især i miljøsager, med stor opmærksomhed. Tilsyneladende står bøderne ikke altid i et rimeligt forhold til lovovertrædelsen og den økonomiske fordel, virksomheden har opnået ved ikke at overholde gældende bestemmelser.

Selv om jeg principielt er enig med straffelovrådets holdning til konfiskation, således som den kommer til udtryk i betænkning nr. 355 af 1964, vil jeg mene, at en fortsættelse af domstolspraksisen på dette område må føre til, at myndighederne i højere grad end tidligere må nedlægge påstand om konfiskation efter reglerne i straffelovens §§ 75–77, jfr. § 2.

Som en afslutning vil jeg sige, at den omstændighed, at der fremsættes et lovforslag, forslagsstillerne selv næppe ønsker at få vedtaget, ikke er egnet til at skabe respekt for folketingets arbejde.

Bjørn Elmquist (V):

På partiet venstres vegne kan jeg erklære mig ganske enig med VS, men vel at mærke kun i at kalde dette lovforslag for en provokation. Jeg kan tilslutte mig det, der hidtil er blevet sagt om forslaget her fra talerstolen, og kan også sige, at vi naturligvis gør os visse overvejelser over rimeligheden i de domme, der afsiges på det område, man kalder økonomisk kriminalitet, men vi er ganske overbeviste om, at det i hvert fald ikke er ad denne vej, vi får større retfærdighed på området.

Hagen Hagensen (KF):

Hr. Wilhjelm har selv kaldt dette for en provokation. Han siger videre i sin fremsættelsestale, at den er alvorligt ment. Jeg tvivler

[Hagen Hagensen]

derpå. Det er noget helt andet, hr. Wilhjem vil, end det, der står i lovforslaget. Derfor vil jeg sige: stil dog forslag om dette andet, man vil. Så kan vi drøfte det.

Om dette, der er til behandling her i dag, kan man kun sige, at dér må hr. Wilhjem tale ud ad vinduet – som han bogstavelig talt gør i Ekstra Bladet i dag – men folketinget bør ikke bruge sin tid på en realitetsdrøftelse af et sådant forslag. Hr. Wilhjem vil alene gøre grin med borgermusikken eller indbyde til bal i den borgerlige, og det har vi ikke lyst til at tage del i på den måde.

Jeg har egentlig lyst til at begære afstemning om, hvorvidt dette forslag kan fremmes til anden behandling, men ærlig talt, jeg vil give hr. Wilhjem selv chancen for at begære det. Det ville tjene hans omdømme, om han gjorde det.

Knud Lind (FP):

VS har fremsat et lovforslag om ændring af den borgerlige straffelov, idet man ønsker en såkaldt ligestilling i loven mellem berigelsesforbrydelser og de miljøsager, man taler om, hvor der efter VS' mening gives for milde domme. Det reelle er, at VS mener, at bøderne for overtrædelse af miljøloven er for små, og da VS ikke har kunnet få hævet strafferammen for overtrædelse af miljøloven, skal strafferammen for berigelsesforbrydelser altså sættes ned.

VS er som bekendt et halvmarxistisk parti, som på forskellig vis forsøger at undergrave det nuværende samfundssystem med alle midler: angreb på politi, på domstole, på de lovgivende myndigheder osv. – man forsøger angreb på de mennesker, som i dag forsøger med ærligt arbejde at skaffe sig et beskedent udkomme til sig og sine.

VS hjælpes stærkt i sit antikapitalistiske, nedbrydende, samfundsnedbrydende arbejde af Ekstra Bladet m. v. Det, som man her tror bare er en almindelig provokation, er for mig noget, der ligger i VS' holdning hele vejen igennem.

Vi kan selvfølgelig ikke gå ind for dette samfundsnedbrydende lovforslag.

Ebba Strange (SF):

Der er ventelister til vore fængsler. Det var der ikke for nogle år siden, men det er der nu. Hvis man undersøger, hvem det er,

der sidder i vore fængsler, så er det unge mænd, der for over 90 pct.s vedkommende er dømt for tyveri og berigelsesforbrydelser af forskellig art. De har dårlige boligforhold, de har dårlige uddannelsesforhold, de har dårlige arbejdsforhold.

Det har tit givet anledning til debat i socialistisk folkeparti, at der er et fuldstændig urimeligt forhold imellem det, jeg lige her har beskrevet, og så den måde, man bedømmer sagerne på, når folk overtræder miljølovgivningen – uanset om det er den almindelige, generelle miljølovgivning eller det er arbejdsmiljølovgivningen – eller når det drejer sig om forbrydelser på boligområdet og på arbejdsmarkedsområdet.

Vi har ikke – jeg er lige ved at sige desværre – fundet på det geniale forslag, som VSerne har fundet på nu. Hr. Wilhjem kalder det selv en provokation. Jeg synes, der er så utrolig megen alvor i den provokation, at jeg hellere vil tage det som noget alvorligt end som noget provokatorisk. Jeg synes, det er godt, at VSerne har fremsat det, og jeg synes også, det er godt, at de har stillet det inden for justitsministerens område, fordi det måske giver os nogle muligheder for i retsudvalget, som dog til syvende og sidst er det udvalg, der skal beskæftige sig med de generelle retspolitiske forhold i dette land, at få nogle oversigter over forholdet mellem den måde, man i det danske retssystem på den ene side dømmer de små tyveknægte på og på den anden side dømmer de forbrydere på, der overtræder særlovgivning, og som til syvende og sidst samfundsmæssigt set er meget mere skadelige end småtyveknægtene.

Derfor vil jeg i modsætning til de andre ordførere tage forslaget alvorligt. Jeg vil endda tage det så alvorligt, at jeg synes, vi samtidig med at vi skal se på, om strafferammerne er rimelige for overtrædelse af særlovgivningen, også skal se helt alvorligt og reelt på en nedsættelse af strafferammerne for de paragraffer, som VSerne nu foreslår en nedsat strafferamme for.

Hr. Knud Lind talte om samfundsnedbrydning. Der bliver ellers tit i debatter af denne art i folketinget talt om befolkningens retsopfattelse, den må man ikke sære, og den må man ikke genere. Jeg tror og jeg håber, justitsministeren er enig med mig i, at det efterhånden er ved at blive en ganske alvorlig provokation af befolkningens retsopfattel-

[Ebba Strange]

se, at man kan slippe så forholdsvis billigt om ved at svine naturen til, ved at misligholde arbejdsmiljøet og ved at begå økonomisk kriminalitet.

Jeg tror, der kan skabes forståelse – hvis vi går aktivt ind i debatten – for, at vi dømmer for skævt og vi dømmer forkert i dette land, og i den anledning vil jeg godt hilse VSernes lovforslag velkommen som en del af denne debat.

Bernhard Baunsgaard (RV):

Det radikale venstre støtter ikke lovforslaget, som det foreligger. Det er blevet kaldt en provokation, og det er det jo nok, men jeg vil sige, at den baggrund, hvorpå man har fremsat dette forslag, er alvorlig nok, og derfor er jeg godt tilfreds med, at det kommer frem, så vi her i salen også får drøftet det, der ligger bagved.

Det er en uanstændig måde, vi behandler de overtrædelser på, der finder sted af adskillige love – en måde, som er til fordel for den, der overtræder lovene og bestemmelserne, når man ser på den økonomiske gevinst, der er ved det. Jeg tænker her ikke mindst på de bøder, der idømmes for overtrædelse af miljølovene. Disse overtrædelser kan i egentligste forstand være samfundsnedbrydende, men de bøder, man idømmer, er af en sådan størrelse, at man kynisk fra virksomhedernes side kan konstatere, at det ikke kan betale sig at gøre noget ved det, det er meget bedre at betale de bøder, der måtte falde af i årenes løb.

Derfor synes jeg, det er udmærket, at vi får trukket denne baggrund op, og jeg kan også være enig med fru Ebba Strange i, at lovforslaget kan være et udmærket udgangspunkt for at få drøftet, om vi egentlig behandler de overtrædelser, der er, som jeg sagde før, i egentligste forstand samfundsnedbrydende, på en rimelig måde, når man ser på, hvor hårdt man farer frem mod andre og i denne forbindelse meget mindre alvorlige overtrædelser.

Mimi Jakobsen (CD):

Jeg er naturligvis klar over, at dette lovforslag er udtryk for hr. Wilhjelm's vid, når det når til højdepunktet, og jeg skal ikke fratage hr. Wilhjelm den glæde, det må være at fremsætte et lovforslag af denne karakter.

Jeg kan bare sige, at CD ønsker ikke at medvirke til at fremme forslaget. Vi afviser.

Waldorff (VS):

Den socialdemokratiske ordfører fik et mindre anfald af kvababbelse med hensyn til folketingets værdighed. Det sker så ofte, når ordførerne ikke ved, hvilket ben de skal stå på. Jeg vil godt høre, hvad socialdemokratiet egentlig har at sige om folketingets, miljømyndighedernes og befolkningens værdighed i forhold til, hvordan det faktisk ligger på miljøområdet med de konstante overtrædelser, der er tale om her.

I 1974 trådte miljøbeskyttelsesloven i kraft, og i bemærkningerne til loven skrev man:

»Det har ved udformningen af straffebestemmelsen været hensigten, at der i medfør af loven kan kendes så alvorlige straffe, at der vil kunne opnås en reel præventiv virkning.«

Man siger videre, at man må ændre den almindelige praksis i bødesager, således at de idømte bøder i medfør af denne bestemmelse bliver virkelig følelige og kommer til at stå i et for den almindelige opfattelse rimeligt forhold til den eventuelt forvoldte skade. Man siger afslutningsvis, at dette er nødvendigt for at undgå, at udsigten til eventuel bødestraf blot indkalkuleres i f. eks. en erhvervsvirksomheds driftsomkostninger. Det er jo ret klar tale. I 1973 blev dette skrevet.

Problemet, som man forsøgte at komme til livs, var de ekstremt lave bøder for overtrædelse af bl. a. levnedsmiddeloven og arbejderbeskyttelsesloven, hvor bøderne lå nede mellem 500 kr. og 10.000 kr., og hvor det direkte, hvad man vidste, kunne betale sig for virksomhederne at sige: skråt op med lovgivningen.

Som man vil vide, fik disse bemærkninger til miljøbeskyttelsesloven ingen betydning. Bøderne har i dag stort set samme størrelse som dengang, man har ikke engang gjort sig den umage at pristalsregulere bøderne.

Jeg vil give et par eksempler, som på ingen måde er særlig interessante, de ligner stribevis af andre sager; det eneste, der udmærker dem, kan man sige, er, at her er tale om overtrædelser, som overhovedet er nået frem til at blive behandlet i retten. Det er langt de fleste nemlig slet ikke.

[Waldorff]

Oktober 1977. Firmaet Glud & Marstrand idømmes en bøde på 10.000 kr. Anklagemyndigheden havde krævet 100.000 kr., hvad der var et beskedent krav, i betragtning af at Glud & Marstrand havde sparet rensningsudgifter på 490.000 kr., og det havde man gjort ved i 2 år at sidde påbud overhørig fra Københavns kommune, fra miljøstyrelsen og fra miljøankenævnet.

Kødfoderfabrikken Kronjyden med en årsomsætning på over 55 mill. kr. blev dømt i marts 1979 for at sætte rensningsanlægget ud af drift. Straffen blev en bøde på 2.500 kr. Gårdejer P. Nielsen, som er medejer af virksomheden, men ikke har ansvaret for dens drift, udtalte, at han fandt bøden urimeligt lille, en sådan bøde havde ingen præventiv funktion.

Superfos Fredericia – uden byggetilladelse, uden miljøgodkendelse – opførte og tog delvis i brug en 5.000 t ammoniaktank og sparede derved et beløb i millionstørrelse, og det var deres undskyldning for bevidst at overtræde miljøloven. Anklageren havde krævet en bøde på ikke under 100.000 kr. Vestre landsret stadfæstede underrettens dom på 10.000 kr.

Der kan nævnes stribevis af eksempler. Forholdene er bestemt ikke bedre på arbejdsmiljøområdet.

I VS har vi adskillige gange forsøgt at rejse dette spørgsmål, og vi har forsøgt at få gjort noget ved de skandaler, man har kunnet konstatere. Vi har gjort det ved miljølovsrevisionen i 1977-78, ved behandlingen af arbejdsmiljøloven i 1976, ved loven om kemiske stoffer i 1979 og ved lejelovgivningen i både 1975 og 1979 og ved adskillige andre lejligheder. Hver gang har vi fået at vide, at det var noget, man overvejede.

Ved et samråd sidste år afviste miljøministeren at få ændringer ind i selve loven. Det var nemlig ikke noget, juristerne brød sig om, at man direkte i loven skrev, at man skulle konfiskere gevinster, som var opnået i kraft af ulovligheder. Man vendte sig også imod en hævelse af strafferammen i miljøbeskyttelsesloven.

Nu er der så sket det, at rigsadvokaten har skrevet et meget velformuleret brev til anklagemyndigheden, hvor der står, at man skal kræve højere straffe. Man er allerede begyndt at kræve idømt højere straf, men domstolene følger ikke anklagemyndighedens

påstand i disse tilfælde. Sagen er også, at i det brev, som rigsadvokaten har sendt til anklagemyndigheden, står der præcis det samme, som der stod i bemærkningerne til miljøbeskyttelsesloven, som trådte i kraft i 1974. Der er altså ikke et eneste ord, som kan få dommerne til at ændre den eksisterende retstilstand på miljøområdet. Intet er forandret. Nu skal vi igen se, at der går år, før de ansvarlige myndigheder vil gøre noget ved det.

Derfor må konsekvensen være, at de partier, som forsvarer den eksisterende retstilstand, stemmer for VS' forslag. Ellers er det det rene topmålte hykleri, man er vidne til her i folketinget.

Poul H. Møller (KrF):

De fleste ordførere har nok opfattet det rigtigt, som forslagsstillerne selv har givet til kende, at dette skal være en provokation. Netop af samme grund tror jeg ikke man kan forvente, at dette lovforslag vil bevirke den seriøse debat om dette problem, som forslaget måske egentlig tilsigtede. Hvis dette skaber præcedens, således at man for at skabe ørenlyd for problemer, som vi seriøst skal drøfte, fremtidig vil fremsætte lignende provokationer, så tror jeg, det sænker folketingets lovbehandling ned på et helt uværdigt og helt uacceptabelt plan.

Kristeligt folkeparti vil afvise dette lovforslag.

(Tilråb fra tilhørerpladserne).

Tredje næstformand (Ove Jensen):

Det er forbudt at komme med mishagsyttringer; det ved man også udmærket.

Lis Starcke (DR):

Retsforbundet betragter venstresocialisternes lovforslag som en mellemting mellem en dårlig vittighed og en uheldig provokation, malplaceret i et lovforslag. Der er andre måder at få PR på. I dette tilfælde må man snarere kalde det en form for galgenhumor. Hr. Wilhjelms plejer ellers nok at blive hørt, når han udviser saglighed og grundighed.

Retsforbundet kan være enig i, at straffeloven trænger til en revision, så der bliver et rimeligt forhold mellem de straffe, der gives for banale berigelsesforbrydelser, og dem, der gives i alvorlige voldssager. Retsforbundet mener i øvrigt, at der ved berigelsesfor-

[Lis Starcke]

brydelser hverken skal gives bøde på 15 pct. eller 25 pct. af det økonomiske udbytte ved forbrydelsen, men derimod kræves fuld erstatning. Dette lader sig desværre ikke gøre, når der er tale om voldssager.

Wilhelm (VS):

Som vi sagde allerede ved fremsættelsen, var det i og for sig lidt urimeligt, at det var justitsministeren, der skulle stå model til dette her, men det havde stået regeringen frit for at lade – som vi faktisk opfordrede til – arbejdsministeren, boligministeren og miljøministeren give deres besyv med ved denne debat, og i hvert tilfælde vil vi da benytte lejligheden til at få dem inddraget, når forslaget skal behandles i retsudvalget. Jeg skal komme tilbage til justitsministerens indlæg lidt senere.

Den socialdemokratiske ordfører, hr. Erik B. Smith, sagde, at forslaget indeholder en tilskyndelse til berigelseskriminalitet. Det er en fuldstændig præcis karakteristik af den eksisterende miljølov, af den eksisterende lejelovgivning, af den eksisterende arbejdsmiljølovgivning, af den eksisterende lov om kemiske stoffer og af den eksisterende lov om levnedsmidler. En fuldstændig præcis karakteristik. Med de strafferammer, der er dér, og den retspraksis, der er dér, indeholder de en tilskyndelse til berigelseskriminalitet. Derfor var det lidt absurd, at hr. Erik B. Smith fortsatte med at sige: »... og derfor må forslaget afvises af socialdemokratiet«. Ja men socialdemokratiet har ikke afvist, at sådan skulle miljøloven, sådan skulle lejelovgivningen, sådan skulle arbejdsmiljøloven, sådan skulle loven om levnedsmidler og loven om kemiske stoffer faktisk være.

Jeg skal huske at takke for, at hr. Erik B. Smith dog også sagde, at socialdemokratiet var enig i, at der kunne være nogle problemer med de faktiske strafferammer for de andre ting, vi her havde i tankerne. Jeg skal ikke yderligere kommentere hr. Erik B. Smiths udtalelser om tingets værdighed i denne sammenhæng. Jeg synes, det må være det reelle indhold, der er bestemmende for, hvilken værdighed der kan tillægges denne forsamling. Det reelle indhold er det, som hr. Waldorff meget præcist, meget sagligt og meget grundigt gjorde rede for med henvisning

til konkrete sager – som den eneste her i øvrigt.

Hr. Hagen Hagensen mente, at vi i stedet for skulle fremsætte forslag om det, vi egentlig sigtede på, så ville man da gerne være med til at drøfte det. Det er det, vi har gjort forinden. Vi har stillet disse forslag på boligområdet både i forbindelse med bolig- og lejelovgivningen i 1975 og i forbindelse med bolig- og lejelovgivningen i 1979. De blev afvist af så at sige alle herinde. Vi har stillet forslag på området arbejdsmiljø og sikkerhedsbestemmelser ved indførelsen af arbejdsmiljøloven i 1975–76. Vi har forsøgt at få det igennem, men ikke stillet det som selvstændige forslag, idet vi forsøgte at få det igennem under udvalgsarbejdet i forbindelse med miljølovsrevisionen i 1977–78. Og vi har rejst det igen, som hr. Waldorff sagde, i forbindelse med lov om kemiske stoffer i 1979. Det har altså været forsøgt, men hr. Hagen Hagensen var ikke at finde ved de lejligheder. Nu kommer han lidt småforarget og siger, at vi skulle hellere fremsætte forslag på de områder, som vi egentlig har i tankerne, så ville han gerne være med til at snakke om dem. Ja men det er altså gjort, og det er blevet afvist. Nu siger vi i logisk konsekvens af det, at så må de langt mere uskadelige og helt banale berigelsesforbrydelser, som straffeloven omhandler, ned på det samme niveau.

Hr. Hagen Hagensen sagde også, at han ikke ville være den, der foreslog, at forslaget slet ikke blev sendt i udvalg, det ville han opfordre os selv til at gøre, og det var den eneste ordentlige måde at komme ud af det her på. Jeg må sige, at det bliver i hvert fald ikke os, der gør det, for vi agter at bruge den udvalgsbehandling – sådan som vi også nævnte det i fremsættelsestalen, og som fru Ebba Strange var inde på – til at få en ordentlig debat for en gangs skyld omkring disse sanktionsbestemmelser og sanktionspraksis på disse andre områder, vi har talt om, men også, og dér er jeg enig med fru Ebba Strange, til at få en debat om, hvorvidt frihedsstraffene i forbindelse med de banale berigelsesforbrydelser, som disse paragraffer drejer sig om, overhovedet er hensigtsmæssige, hvad VS som bekendt mener de ikke er.

Jeg skal i den sammenhæng sige til fru Lis Starcke, at disse paragraffer overhovedet intet har med voldskriminalitet at gøre, men med ganske banale berigelsesforbrydelser.

[Wilhelm]

Det er dog formodentlig også i fru Lis Starckes øjne noget ganske andet.

Jeg skal takke fru Ebba Strange og hr. Bernhard Baunsgaard både for deres bemærkninger om initiativet og for deres holdning til, at det er nyttigt at få kigget på de helt uanstændige forhold, der er omkring de betydelig mere alvorlige berigelsesforbrydelser, som er holdt uden for straffelovens rammer.

CDerne er ikke til at gå i debat med om sådan noget her. Vi hørte nogle småfornærede afvisninger af problemstillingen, og det kan vi så lade dem sidde med.

Fru Lis Starcke talte om, at dette var en afvigelse fra den mere almindelige VS-optræden, som var præget af saglighed og grundighed. Jeg mener ikke, det er nogen afvigelse. Hvis man har hørt denne debat, vil man have lagt mærke til, at den eneste ordfører, der var inde på de saglige eksempler og gjorde det grundigt, var VS' ordfører, hr. Waldorff, som remsede op, hvad retspraksis havde vist sig at være på de nævnte områder. Vi har fulgt praksis på disse områder, det er derfor, vi rejser denne debat og fremsætter dette forslag. Da det altså ikke har kunnet lade sig gøre på de andre måder, må vi forsøge på denne måde.

Jeg skal da gerne fortsætte med den saglige belysning af problemet, som hr. Waldorff startede på, og nævne det eksempel, som var fremme her i december, kort før vi fremsatte forslaget. Aktieselskabet Nordisk Tekstiltryk var indklaget for Århus by- og herredsret, og anklagemyndigheden havde beregnet, at dette firma ved tilsidesættelse af miljølovens krav om rensningsanlæg og ved ulovlig udledning af sundhedsfarligt spildevand havde haft en vinding alene i rentefortjeneste på 34.000 kr. Anklagemyndigheden påstod derfor 1) disse 34.000 kr. konfiskeret og 2) en bøde på 35.000 kr. Retspraksis blev endnu en gang bekræftet. Retten afviste konfiskationen og nedsatte bøden. Som jeg citerede ved den mundtlige fremsættelse i december, oplevede vi bagefter, at anklagemyndighedens repræsentant offentligt udtalte:

»Herefter kan det blive lidt grotesk at fremstille en lille tyveknægt for Århus by- og herredsret.«

Det er ligesom hr. Waldorffs eksempler bare ét ud af stribevis af eksempler.

Ugen efter var det retten i Hørsholm, der behandlede en tilsvarende sag om udledning af giftigt spildevand i Usserød Å. Det drejede sig om tungmetaller, og firmaet var én gang før dømt for overtrædelsen. Det er ikke nogen lille sag, som en banal tyveriaffære kan være det. Denne udledning af tungmetaller i Usserød Å betyder simpelt hen, at hele drikkevandsforsyningen til Københavnsområdet er truet, hvis rensningsanlægget ved Sjælsø svigter. Men hvad var straffen? Anklagemyndigheden havde ved denne lejlighed beregnet, at en bøde på 100.000 kr. ville stå i et nogenlunde rimeligt forhold til den økonomiske vinding ved lovovertrædelsen. Hørsholm ret gav virksomheden en bøde på 20.000 kr.

Det er baggrunden for dette initiativ. Der er hundredvis af tilfælde.

Jeg skal sige til sidst til justitsministeren, at selv om han forståeligt nok ikke ønskede at gå ind på de andre områder, så kunne han efter min mening godt have forsøgt at præcisere en socialdemokratisk holdning til selve problemet, som vi lægger frem. Det er jo en meget tydelig skelnen, der er her. De småforbrydelser, der er tale om i det pågældende straffelovsafsnit, som vi refererer til, er helt klart klassemæssige forbrydelser, som begås af ikke-bemidlede: folk, der laver et bræk, lidt hæleri, et bedrageri af den banale karakter. De andre er berigelsesforbrydelser, som der som regel er langt flere penge i, og som kun kan begås af folk, der ejer produktionsmidler. Derfor er klasseopdelingen fantastisk entydig i disse sager, og det synes jeg egentlig godt justitsministeren kunne have benyttet lejligheden til at præcisere socialdemokratiets holdning til. Når hverken han eller socialdemokratiets ordfører ønskede at gøre det, må vi se det som et udtryk for, at man er fuldstændig blind for, hvor klassebestemt straffelovgivningen og i det hele taget sanktionsbestemmelserne over for berigelsesforbrydelser er i det her samfund.

Til allersidst: Jeg erkendte ved fremsættelsen, at lovforslaget var en alvorligt ment provokation, men det var altså en alvorligt ment provokation, som hr. Hagen Hagensen også refererede. Da det ikke kunne lykkes ad den direkte vej, som hr. Hagen Hagensen ellers anbefalede, at få dette problem taget seriøst op – for det har ikke været muligt på nogen af områderne – håbede vi, at man ved denne

[Wilhelm]

provokation kunne komme hen i nærheden af at få indrettet sanktionsbestemmelserne, så de stod i et eller andet rimeligt forhold til, hvordan man behandler andre overtrædelser.

Jeg skal sige, at når dette forslag frem til en afstemning, så vil VS stå ved det, og vi vil da stemme for det, hvis man ikke retter forholdet op på den anden led, som vi ville have foretrukket, og som vi har gjort adskillige forsøg på.

Justitsministeren (Henning Rasmussen):

Det er måske rigtigt, at jeg starter med at minde om, at det, der er tanken med lovforslaget, er at nedsætte nogle strafferammer, som har været gældende i en årrække, og nogle strafudmålinger, der har været anvendt i en årrække, og som i sig selv vel ikke har givet anledning til nogen større kritik, fordi andre former for forbrydelser ikke kan blive straffet i et omfang, som man finder rigtigt. Det forekommer mig ikke at være nogen særlig hensigtsmæssig måde at skaffe ligestilling på, og da det konkrete forslag efter min overbevisning ikke er særlig gennemtænkt og ikke bør nyde fremme, har jeg ment, at jeg ville nøjes med at præcisere en stillingtagen til det konkrete forslag. Det er stadig væk min holdning. Jeg mener ikke, at de problemer skal bringes til debat på den måde – hvis man vil undskylde mig udtrykket – under dække af lovforslag, der næppe kan være helt alvorligt ment.

Jeg vil gerne i rette form diskutere strafferammer, bøderammer og den måde, hvorpå de anvendes i praksis, både på miljøområdet og på andre områder, men jeg er fortsat af den opfattelse, at den fremgangsmåde, der er søgt anvendt her, ikke er den hensigtsmæssige.

Det ærgrer mig, at hr. Wilhelm, som ellers nok ved, hvordan man kvalificeret fremmer et synspunkt, bruger den fremgangsmåde. Jeg mener ikke, det er den fremgangsmåde, man skal anvende, hvis man vil have sine ting fremmet på en hensigtsmæssig måde. Det er i al fald ikke en fremgangsmåde, jeg har til hensigt at være medvirkende til at få anvendt i tinget. Det må ske på andre måder.

Hagen Hagensen (KF):

Efter det, hr. Wilhelm sagde, forstår jeg, at han ikke vil følge mit gode råd – der var

velment – om at begære dette forslag nægtet overgang til anden behandling. Det, der har været nævnt her i dag, har jo vist, at det overhovedet ikke er det foreliggende forslag, man ønsker at drøfte, men noget helt andet. Det er hele spørgsmålet om vor særlovgivnings strafferammer, man vil have taget op til drøftelse. Jeg kan ikke med min bedste vilje se, hvorledes der kan skabes identitet mellem det, man ønsker at drøfte, og det, man har fremsat lovforslag om her i tinget. Derfor kan jeg slet ikke se, at man kan komme ind på at drøfte de forhold, som hr. Wilhelm ønsker drøftet.

Hvis man derimod ville fremsætte forslag om de forhold, man ønskede behandlet, så kunne vi drøfte dem. Jeg vil godt have lov til at tilføje, at fordi man drøfter forholdene, er det ikke ensbetydende med, at man går ind for forslag om ændringer. Hr. Wilhelm tager meget ofte i denne sal del i drøftelser – meget længe endda – uden at han overhovedet vil gå ind for det, der drøftes. Det vil vi da også have lov til at gøre. Derfor er der grund til at bede hr. Wilhelm om at tænke over tingene og eventuelt fremsætte forslag om det, som han ønsker at få taget op til en drøftelse, nemlig særlovgivningens strafferammer.

Det, han foreslår her, indebærer bl. a., at man vil lade åger blive behandlet meget mildt i forhold til den nugældende strafferamme. Det er i hvert fald ikke det Robin Hood-princip, som jeg troede hr. Wilhelm ellers gik ind for, at tage fra de rige og give til de fattige. De, der begås åger over for, er ofte dem, der har dårligst råd til det, men som bliver tvunget af nogle andre. Men åger vil hr. Wilhelm altså lade gå fri. En net historie.

Wilhelm (VS):

Justitsministeren havde nogle bemærkninger om fremgangsmåden. Jeg kan kun sige, at det må vi jo lade komme an på en prøve, og det er det, vi gør nu. Justitsministeren kan mene, at dette er en dårlig fremgangsmåde. Vi kan sige, at vi har forsøgt den anden fremgangsmåde – vi har forsøgt den de 6-7 gange, jeg remsede op før – og vi må erkende, at den har givet et dårligt resultat. Et dårligt resultat både herinde i salen og i udvalgene, men i og for sig også i offentligheden.

[Wilhjelm]

Derfor synes jeg, det er lidt fantasiløst bare på forhånd at sige, at dette er en dårlig fremgangsmåde. Lad os se, hvordan det går.

Foreløbig kan vi i hvert fald konstatere, at den socialdemokratiske ordfører i denne sag indrømmede, at der var problemer omkring sanktionerne ved overtrædelse af den slags love, der indeholder den type af berigelsesmotiver, som knytter sig til miljølov og forskellige andre love. Det har vi ikke kunnet komme frem til i forbindelse med de konkrete love. Lad os nu se, hvordan et udspil af denne art fungerer. Jeg vil godt vente med at bedømme virkningen af en fremgangsmåde, til den i hvert fald har haft en chance.

Til hr. Hagen Hagensen vil jeg gentage, at det kan ikke nytte noget, man kommer og siger: kom med de konkrete forslag. Det er altså forsøgt, som jeg har nævnt det, og som hr. Waldorff har nævnt det, adskillige gange. Nu må vi gå den anden vej.

Men i og for sig synes jeg også, at det er rimeligt, som fru Ebba Strange var inde på, at give retsudvalget en mulighed for en samlet bedømmelse af sanktioner for berigelseshensigter. Der er jo ingen anden måde at gøre det på. Det kan da godt være, at man i boligudvalget sidder og siger, at det ikke virker rimeligt at straffe så hårdt dér, at man i miljøudvalget gør det samme, og at man i arbejdsmarkedsudvalget gør det samme. Men fru Ebba Strange har da ret i – det går jeg ud fra at i hvert fald hr. Hagen Hagensen må indrømme – at drøftelserne af de samlede retsforhold her i landet i folketingssammenhæng hænger sammen med arbejdet i retsudvalget.

Der har aldrig været anden mulighed i retsudvalget for at tage dette op på en måde, som var sammenlignelig, og på en måde, som var sammenhængende. Det får vi lejligheden til med dette forslag, og derfor er det i hvert fald ikke vores sag at komme og foreslå, at det slet ikke skal nyde fremme. Jeg forstod, at hr. Hagen Hagensen altså heller ikke stillede forslag om det.

Justitsministeren (Henning Rasmussen):

Jeg er fortsat af den opfattelse, at den fremgangsmåde ikke er særlig hensigtsmæssig for det formål, hr. Wilhjelm vil fremme, og jeg er stadig væk af den opfattelse, at de nedsættelser af de faktiske strafudmålinger

eller bødeudmålinger, som man ville få som resultat, hvis forslaget gennemføres, bestemt ikke kan være i hr. Wilhjelm's egentlige interesse. Deri er jeg enig med hr. Hagen Hagensen. Det er det, der generer mig ved det, det er det, der ganske alvorligt generer mig.

Hvis hr. Wilhjelm's hensigt med det er at få oplysninger frem om, hvordan man rent faktisk ved domstolene bedømmer forskellige former for forbrydelser, kan hr. Wilhjelm jo bede om at få de oplysninger uden at skulle gå omvejen om et lovforslag, man ikke rigtig mener alvorligt, i hvert fald ikke ordlyden i lovforslaget.

Jeg er fortsat af den opfattelse, at netop hr. Wilhjelm formentlig ville være i stand til at opnå resultater ved en – hvis jeg må bruge det udtryk – mere kvalificeret fremgangsmåde.

Knud Lind (FP):

Hr. Hagen Hagensen talte meget om, at han overvejede at fremsætte forslag om, at forslaget skulle nægtes overgang til anden behandling, men vi hørte ikke rigtig noget om, hvad overvejelserne blev til. Jeg kunne godt tænke mig at spørge, om hr. Hagen Hagensen's overvejelser er blevet til, at han alligevel ønsker, at lovforslaget skal overgå til anden behandling.

(Kort bemærkning).

Hagen Hagensen (KF):

Det kan undertiden være svært – også i denne sal – at høre, hvad der bliver sagt. Jeg sagde, at jeg havde lyst til at begære dette forslag nægtet overgang til anden behandling, men jeg ville give hr. Wilhjelm chancen for selv at begære det af hensyn til hans om-dømme. Det vedstår jeg. Hr. Wilhjelm har ikke benyttet sig af chancen. Derved må det nok blive.

(Kort bemærkning).

Knud Lind (FP):

Jeg vil gerne spørge hr. Hagen Hagensen: er det sådan, at da hr. Wilhjelm ikke benyttede sig af chancen, tabte hr. Hagen Hagensen samtidig lysten?

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (Ove Jensen):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til retsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Første behandling af:

Forslag til lov om børnetandpleje.

[Af Pilgaard Andersen (FP) m. fl.]

(Lovforslag nr. L 90. Fremsat 20/12 79).

Sammen med denne sag foretoges de under punkterne 4 og 5 på dagsordenen opførte sager, nemlig:

4) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om børnetandpleje.

[Af Henrik Toft (V) m. fl.]

(Lovforslag nr. L 101. Fremsat 22/1 80).

5) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om børnetandpleje.

(Lovforslag nr. L 106. Fremsat 24/1 80).

Lovforslagene sattes til forhandling.

Forhandling

Indenrigsministeren (Henning Rasmussen):

På det tidspunkt, da regeringens lovforslag blev fremsat, havde vi kendskab til de to øvrige lovforslag, og der er derfor i de bemærkninger, der er gjort i forbindelse med fremsættelsen, også givet kommentarer til de to øvrige lovforslag.

Derfor vil jeg nøjes med at sige, at i alt væsentligt svarer venstres forslag til det socialdemokratiske – med den væsentlige undtagelse, at venstre går ind for, at dispensationstandplejen skal være en varig mulighed. Vi mener, at det spørgsmål skal diskuteres endeligt i 1985–86. I øvrigt er det vor princi-

pielle opfattelse, som det også fremgår af bemærkningerne, at offentlig børnetandpleje er den måde, vi skal løse dette problem på i fremtiden.

Deraf følger, at det lovforslag, som fremskridtspartiet har fremsat, har vi ikke til hensigt at ville støtte – af de grunde, der er anført i fremsættelsen og i bemærkningerne til regeringens lovforslag.

Egon Jensen (S):

Jeg har tidligere som indenrigsminister udtalt, at den chance, som min generation ikke fik med hensyn til tandpleje, ikke skulle fratages de yngre generationer, og dermed mente jeg, at man ikke på nogen måde skulle forringe de muligheder, som vores børn og unge har fået med loven om børnetandpleje. Jeg betragter denne lov som en stor social og menneskelig landvinding.

Det er som bekendt ikke bare et spørgsmål om at kunne tygge maden, det er nok så meget et psykisk og et kosmetisk problem, at tænderne er i orden. Den dag, da samfundet har råd til, at alle får gratis tandbehandling – i lighed med, hvad der er tilfældet ved behandling af andre sygdomme – da er der grund til at råbe hurra ikke én, men mange gange. Selv om vi har godtgørelsesordninger for tandpleje, er det stadig væk et alvorligt økonomisk problem for mange at holde tænderne i orden eller at få udbedret skader. Jeg mindes ordene »har du penge, så kan du få, og har du ingen, så kan du gå«. Det gælder desværre i alt for mange tilfælde for folk, der skal have løst lidt mere komplicerede tandproblemer.

Uden børnetandklinikker og foregangskommuner på dette område havde vi aldrig fået et så godt hold på børnetandplejen, som tilfældet er i dag, og jeg er helt overbevist om, at kun offentlig tandpleje er i stand til at gennemføre den forebyggende indsats så rigtigt, som den skal være.

Al respekt for privatpraktiserende tandlæger, men også mange af dem erkender, at det mest effektive er børnetandklinikker. Jo flere årgange vi får med, jo bedre bliver tandsundheden. Jeg erindrer med glæde, at den tidligere formand for Dansk Tandlægeforening, Reibel, varmt gik ind for offentlige børnetandklinikker.